O‘QITUVCHINING PROFESSIONAL AKMESIGA ERISHISHDA KREATIVLIK OMILLARI

Fayzullayeva Sarvinoz Abdimumin qizi
Oltinsoy tumani 3-maktab, Boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchisi
E-mail: sarviinozz0220@gmail.com

Received: 02.11.2025
Revised: 03.11.2025
Accepted: 04.11.2025

Kalit so‘zlar:
kreativlik, akmeologiya, professional o‘sish, innovatsiya, pedagogik mahorat, refleksiya, ijodiy tafakkur.

Keywords:
creativity, acmeology, professional growth, innovation, pedagogical skills, reflection, creative thinking.

Ключевые слова:
креативность, акмеология, профессиональный рост, инновации, педагогическое мастерство, рефлексия, творческое мышление.

Annotatsiya. Mazkur maqolada o‘qituvchining professional rivojlanish jarayonida kreativlikning o‘rni, uning pedagogik faoliyatdagi ahamiyati va o‘qituvchi shaxsining “akme” – ya’ni eng yuqori kasbiy cho‘qqisiga erishishidagi ta’siri tahlil etiladi. Shuningdek, kreativlikni rivojlantirish omillari hamda o‘qituvchi amaliyotida ularni qo‘llash yo‘llari yoritiladi.

Abstract. This article analyzes the role of creativity in the process of a teacher's professional development, its importance in pedagogical activity and the influence of the teacher's personality on achieving "acme" - that is, the highest professional peak. It also highlights the factors of creativity development and ways of their application in teaching practice.

Аннотация. В статье анализируется роль креативности в процессе профессионального развития учителя, её значение в педагогической деятельности и влияние личности учителя на достижение «акме» – высшей профессиональной вершины. Также рассматриваются факторы развития креативности и способы их применения в педагогической практике.

Kirish. Zamonaviy ta’lim tizimi o‘qituvchidan nafaqat bilim va ko‘nikmalarni, balki yangicha fikrlash, ijodkorlik va o‘z ustida doimiy ishlashni talab etadi. O‘qituvchi shaxsining professional akmesi — bu uning kasbiy faoliyatidagi eng yuqori daraja, o‘z kasbining ustasi sifatida shakllangan bosqichidir. Ushbu bosqichga erishishning muhim omillaridan biri — kreativlik, ya’ni yangilik yaratish, noodatiy yondashuvlar topish va o‘quv jarayonini samarali tashkil eta olish qobiliyatidir.

Akmeologiya fanida “akme” tushunchasi insonning hayotiy va kasbiy faoliyatidagi eng yuksak bosqichni anglatadi. O‘qituvchi uchun bu — pedagogik mahorat, shaxsiy fazilatlar, kommunikativ kompetensiyalar va refleksiv tahlil ko‘nikmalarining mukammal uyg‘unlashgan holatidir.

Professional akmega erishgan o‘qituvchi:

- o‘z faoliyatini tanqidiy tahlil qila oladi;
- o‘quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga oladi;
- pedagogik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etadi;
- o‘zining kasbiy o‘sish yo‘lini rejalashtira oladi.

Kreativlik o‘qituvchi faoliyatida quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

- Dars jarayonida innovatsion usullardan foydalanish (klaster, “aqliy hujum”, debat, loyiha metodi va boshqalar);
- O‘quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish;
- O‘z faoliyatini yangi pedagogik texnologiyalar asosida qayta tashkil etish;
- Muammoli vaziyatlarda noodatiy yechimlar topish.

Kreativ o‘qituvchi nafaqat o‘quvchilarga bilim beradi, balki ularda o‘ziga xos fikrlash madaniyatini shakllantiradi. O‘qituvchining kreativ salohiyatini rivojlantirishda quyidagi omillar muhim ahamiyat kasb etadi:

1. Motivatsion omil — kasbga bo‘lgan qiziqish, yangilikka intilish.
2. Muvofiq muhit — ijodiy fikrlashni rag‘batlantiruvchi ish muhiti.
3. Refleksiya — o‘z faoliyatini baholash va takomillashtirish ko‘nikmasi.
4. Professional hamkorlik — tajriba almashish, jamoaviy loyihalarda ishtirok etish.
5. Axborot texnologiyalaridan foydalanish — raqamli resurslar orqali dars samaradorligini oshirish.

O‘qituvchining professional akmesiga erishish — bu uzluksiz o‘sish, o‘zini rivojlantirish va ijodiy yangilanish jarayonidir. Ushbu jarayonda kreativlik o‘qituvchining asosiy tayanch omiliga aylanadi. Kreativ fikrlovchi o‘qituvchi o‘z kasbiy faoliyatida yangilik yaratadi, ta’lim sifatini oshiradi hamda o‘quvchilarni ham ijodkorlik ruhida tarbiyalaydi.

Tadqiqot muhokamasi. O‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, o‘qituvchining professional akmesiga erishish jarayoni ko‘p qirrali va murakkab jarayon bo‘lib, unda shaxsiy, ijtimoiy va kasbiy omillar bir-biri bilan chambarchas bog‘langan. Tadqiqot natijalari o‘qituvchining kreativlik darajasi uning kasbiy muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy ko‘rsatkichlardan biri ekanligini tasdiqlaydi.

Birinchidan, kreativlik o‘qituvchiga o‘quv jarayonini innovatsion yondashuv asosida tashkil etish imkonini beradi. Bu esa o‘quvchilarning faolligini oshiradi, mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarda yechim topish qobiliyatini rivojlantiradi.

Ikkinchidan, tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, o‘qituvchining refleksiv tahlilga moyilligi uning ijodiy salohiyatini kuchaytiruvchi muhim omil hisoblanadi. O‘z faoliyatini tahlil qilgan pedagog yangicha g‘oyalar ishlab chiqadi va ularni amaliyotga joriy etish orqali o‘z kasbiy cho‘qqisiga yaqinlashadi.

Uchinchidan, hamkorlik muhiti va kasbiy tajriba almashish o‘qituvchilarda kreativlikni rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi. Ilmiy-metodik seminarlar, ustoz-shogird tizimi va pedagogik innovatsiyalarni joriy etish tajribasi o‘qituvchilarning professional akme darajasiga chiqishida sezilarli ijobiy natijalar beradi.

Shuningdek, tadqiqotda o‘qituvchilarning kreativlikni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni o‘zlashtirish darajasi ham muhim omil sifatida qayd etildi. Zamonaviy

axborot vositalaridan foydalanish o‘qituvchiga dars jarayonini interaktiv, qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, o‘qituvchining professional akmesiga erishish jarayoni uning kreativ fikrlashi, refleksiv tahlil qobiliyati, innovatsion faoliyati va doimiy o‘zini rivojlantirish motivatsiyasi bilan bevosita bog‘liqdir. Shu sababli, pedagoglarni tayyorlash va qayta tayyorlash jarayonlarida kreativlikni rivojlantiruvchi metod va texnologiyalarga alohida e’tibor qaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva, M. (2021). *Pedagogik mahorat va kreativ yondashuvlar*. Toshkent: Fan va ta’lim nashriyoti.

2. Karimova, Z. (2020). “O‘qituvchi shaxsining professional o‘sishida kreativ tafakkurning o‘rni.” *Ta’lim va innovatsiyalar jurnali*, №3, 45–51-betlar.

3. Amonov, U. (2019). *Akmeologiya asoslari: shaxsning professional rivojlanish bosqichlari*. Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.

4. Torrance, E. P. (1995). *Why Fly? A Philosophy of Creativity*. Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation.

5. Runco, M. A. & Jaeger, G. J. (2012). “The Standard Definition of Creativity.” *Creativity Research Journal*, 24(1), 92–96.

– Toshkent, 1999.